

Asia: VN/13118/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi kotoutumisen edistämistä annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Lausunto säästöjen toteuttamistavoista

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen esityksen mukaan pitää säästää 58 miljoona euroa vuonna 2025, säästöt kohdistuvat laskinnalliseen korvaukseen. Uuden kotoutumislain tarkoituksena on nopeuttaa ja tehostaa alkuvaiheen kotoutumista sekä lisätä maahanmuuttajien vastuutta kotoutumisesta. Kunnat rakentavat ja kehittävät parhaillaan kiireellisellä aikataululla ensi vuodelle kotoutumisen edistämisen palveluja ja suunnittelevat kunnan budjettia ottaen huomioon laskennalliset korvaukset. Lausuntomuutosten tuominen tässä vaiheessa vuodenvaihteen ja uudistusten ollessa jo hyvin lähellä aiheuttaa itsessään lisätyötä kunnille ja haastaa tulevan suunnittelua tuoden epävarmuustekijöistä kotoutumiskokonaisuuteen. On hyvä huomioida, että palveluiden rakentaminen ja kehittäminen on pitkä ja vaativa prosessi, palveluiden ylläpito ja kohderyhmälle tarjoaminen tarvitsevat pitkäjänteistä suunnittelua ja kärsivällisyyttä, koska tulokset eivät näy heti.

Leikkaukset heikentävät kunnan taloutta, erityisesti täällä ajalla, kun monien kuntien Salon mukaan lukien väestörakenne muuttuu ja vieraskielisten asukkaiden määrä kasvaa merkittävästi. Saloon on tullut erityisesti paljon eri-ikäisiä mutta eniten työikäisiä, lapsia ja nuoria ukrainalaisia pakolaisia, mikä tarkoittaa huomattavaa palvelutarpeen kasvua. Palveluiden riittämättömyys aiheuttaa kotoutumisen epäonnistumista ja kustannuksien nousua tulevaisuudessa.

Kotoutumisen kannalta on tärkeää huomioida myös lapset. Varhaiskasvatuksessa on huomattu, että vasta nyt tulee ilmi, kuinka monet lapset ovat traumatisoituja ja tarvitsevat erityistä tukea. Nuorten ja vanhemmuuden tuki, lasten harrastuksen toiminnan edistäminen, mielenterveyden ja hyvinvoinnin ylläpitäminen mahdollistetaan jatkuvalla valtion taloudellisella tuella.

Salon kaupunki ilmaisee huolensa siitä, että nykyisessä ehdotuksessa valtioneuvoston asetukseksi ei ole selkeää mallia, miten jatkossa tasoitetaan laskennalliset korvaukset ja toimeentulotukisäästöt. Eri kunnissa on eri toimeentulotuen saajien määriä, esimerkiksi Salossa on erityisesti paljon kotikunnan saaneita tilapäisellä oleskeluluvalla olevia, joiden ainut mahdollinen tuki on useimmiten perustoimeentulotuki. Salon kaupunki toivoo, että luodaan malli, miten tasoitetaan laskennallisia korvauksia ja perustoimeentulon korvauksia.

Lausunto laskennalliseen korvaukseen kohdistuvasta leikkauksesta (ml ns. korvausasetus)

Laskennallisten korvausten avulla kunnat järjestävät kotoutumisen edistämisen palveluja. Leikkaukset aiheuttavat palveluiden heikennystä Tästä seurauksena on kotoutumisen heikentyminen, pahimmillaan epäonnistuminen, muiden viranomaisten ja palveluiden kuormitus ja kustannuksien nousu.

Korvausten piirissä on vain osa maahanmuuttajista. Silti on monta palvelua, jotka kuuluvat kaikille, esimerkiksi kunnan palvelut, työllisyyspalvelut, ohjaus- ja neuvontapalvelut. Monikieliset ohjaus- ja neuvontapalvelut tukevat työllistymistä ja kunnan pitovoimaa. Tuleva yhteiskuntaorientaatio parantaa maahanmuuttajien kotoutumista ja kasvattaa tietoisuutta yhteiskunnasta sekä vähentää turhia asiointeja. Laskennallisten korvauksen vähentäminen kohdistuu nimenomaan palveluiden tuottamiseen. Kunnalla ei ole jatkossa mahdollisuuksia järjestää lukuisia kotoutumista tukevia palveluja eri-ikäisille eritaustaisille maahanmuuttajille, esimerkiksi varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa.

Lausunto kumottaviksi esitetyistä pykälistä (normin purku)

Esityksen mukaan tulevasta kotoutumislaista kumotaan monialaisen osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arviointi sekä monialainen kotoutumissuunnitelma ja perheen kotoutumissuunnitelma. Salon kaupunki katsoo, että esitetyt toimenpiteet eivät tuo säästöjä, mutta heikentävät palvelua.

Salon kaupunki on huolissaan siitä, että esitetyt säästöt kohdistuvat monialaisiin palveluihin kotoutumisprosessin alussa. Usein kyseessä ovat erityistä tukea tarvitsevat asiakkaat. Alkuvaiheen kotoutumisen säästöt aiheuttavat kustannuksia myöhemmin mm. pitkittyneinä asiakasprosessina ja työttömyytenä. Kun tärkeitä asioita ei hoideta ajoissa, haasteet ilmestyvät myöhemmin ja vaativat enemmän monialaista työtä. Monialaisen suunnitelman tarkoitus on säästää kustannuksia ja tehostaa asiakaspolkua. On lyhytnäköistä säästää monialaisista kotoutumissuunnitelmista. Esimerkiksi nykyisestä TYP-toimintamallista tiedetään, että se on tehokas yhteistyön toimintatapa, jolla voidaan yhdistää eri viranomaisten asiantuntemus asiakkaan tilanteen edistämiseksi.

Näemme tärkeäksi huomioida perheen tilannetta kokonaisuudessaan erityisesti kotoutumisen alkuvaiheessa. Useat viranomaiset ottavat palveluissaan huomioon koko perheen tilanteen kokonaisuutena: perheenjäsenten terveyden- ja ekososionominen tila, Suomessa oleskelun peruste, oppimisvalmiudet ja muut kotoutumisen prosessiin vaikuttavat asiat. Perheen tilanne vaikuttaa työikäisten jäsenten työllistymiseen.

Perhesuunnitelma mahdollistaa monien viranomaisten yhteistyön sujuvoittamista ja toisi säästöjä, sekä helpottaisi asiakaspolkua. Tämä olisi erinomainen keino jakaa viranomaisten kesken tietoa asiakkaista. Perheen suunnitelmassa voidaan huomioida erilaiset perheenjäsenten tarpeet, kuten varhaiskasvatus, kuntoutus, koulutus ja työllistymisen tuen tarpeet. Asiakkaan ohjaamista palveluista toiseen sekä viranomaisten päällekkäistä työtä vältetään, samalla sujuvoitetaan kotoutumisprosessia ja viranomaistyötä.

Salon kaupunki korostaa yhteistyön merkitystä hyvinvointialueen kanssa. Tulkitsemiskustannukset voivat nousta, kun samaa asiakasta ja asiaa käsitellään hyvinvointialueen, TE-viranomaisen ja kunnan palveluissa erikseen. Työntekijöiden asiantuntemus kehittyy yhteistyön myötä, sillä asiantuntijat pystyvät huomioimaan omassa työssään asiakkaan tilanteen kokonaisuudessaan. Muutosehdotus ei tue organisaation viranomaisten ekosysteemin muodostumista.

Lakimuutoksen tarkoituksena on nopeuttaa kotoutumisprosessia. Näemme, että nimenomaan monialainen yhteistyö, mm. monialainen kotoutumissuunnitelma ja perheen monialainen kotoutumissuunnitelma tehostavat ja nopeuttavat kotoutumista. Esitetyt leikkaukset heikentävät mahdollisuutta toteuttaa kotoutumispalveluita.

Luonnoksessa esitetään, että kunnan velvollisuus perustaa maahanmuuton ja kotoutumisen edistämisen yhteistyöryhmä poistetaan. Salon kaupunki katsoo, että ryhmä edistää yhteistyötä, suunnittelua ja kehittämistä mutta ei aiheuta kunnalle varsinaisia kustannuksia.

Salon kaupunki näkee, että esitetty normipurku ei tuo varsinaista säästöä kunnille

Lausunto kevennettävistä tehtävistä (normin purku)

Hallitus esittää, että kotoutumishjelman asiakirja poistetaan ja kunnan hallinnollisia tehtäviä vähennetään.

Salon kaupunki katsoo, että kunnan kotoutumishjelman asiakirjan laadinta ei aiheuta erityisiä kustannuksia eikä merkittävästi hallinnollista työtä. Yhteinen kotoutumishjelma on tärkeä asiakirja mm. Salon tulevalle työllisyysalueelle. Kuntien on välttämätöntä tehdä yhteistyötä kotoutumisen edistämiseksi, sen takia Salon kaupunki katsoo, että on tarve perustaa yhteistyöryhmä.

Mannervesi Mika
Salon kaupunki

Virta Minna
Salon kaupunki